

การศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วง
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โดย

นายกรกฎ ดวงผาสุข

กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 คำนิยามศัพท์	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 กรอบแนวคิด	4
บทที่ 2 ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความรู้เรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	6
2.2 รายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรหลัก และกลุ่มประชากรทั่วไปของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	7
2.3 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	8
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องถุงยางอนามัย และสารหล่อลื่น	9
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	13
3.1 รูปแบบการศึกษา	13
3.2 กลุ่มประชากรในการศึกษา	13
3.3 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	13
3.4 เครื่องมือในการศึกษา	14
3.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	15
3.6 การรวบรวมข้อมูล	16
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	17
4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	17
4.2 การวิเคราะห์การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ของกลุ่มตัวอย่าง	19
4.2.1 การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	19
4.2.2 วิธีการ/รูปแบบที่สะดวกต่อการรับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	22
4.2.3 การเปรียบเทียบการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และช่วงสถานการณ์ปกติ	22
4.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ และการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้	23
4.3.1 พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	23
4.3.2 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	24
4.3.3 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)	25
4.4 ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	26
4.5 ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)	27
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	29
5.1 สรุปผลการศึกษา	29
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	30
5.2 ข้อเสนอแนะ	31
อ้างอิง	32
ภาคผนวก	35
แบบสอบถามการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	36

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลก โดยข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ตั้งแต่ 6 มกราคม 2563 – 19 ธันวาคม 2566 พบผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลก จำนวน 772,838,745 คน พบผู้เสียชีวิตจำนวน 6,988,679 คน และสถานการณ์ในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2563 – 19 ธันวาคม 2566 พบผู้ติดเชื้อจำนวน 4,761,226 คน ผู้เสียชีวิต 34,506 คน ซึ่งทำให้แต่ละประเทศประกาศนโยบายและมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดทั้งในประเทศเอง และการระงับการเดินทางเข้า-ออกจาประเทศเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อจากต่างประเทศ ในส่วนขอประเทศไทยได้มีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558⁽¹⁾ ตั้งแต่วันที่ 29 ก.พ. 2563 และมีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548⁽²⁾ (พรก.ฉุกเฉิน) ทั่วประเทศเมื่อวันที่ 26 มีนาคม – 30 เมษายน 2563 ก่อนจะขยายเวลาบังคับใช้ออกไปจนถึงปี พ.ศ. 2564 เพื่อสกัดการแพร่ระบาดของโรค และจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เมื่อวันที่ 27 มี.ค. 2563 โดยระหว่างการแพร่ระบาดได้มีประกาศมาตรการสำคัญๆ เช่น มาตรการล็อกดาวน์ ห้ามบุคคลเดินทางข้ามจังหวัด ห้ามมีการชุมนุมหรือรวมตัว ห้ามออกนอกเคหะสถาน ตั้งแต่เวลา 22.00 – 04.00 น. รวมถึงงดจัดงานเทศกาลต่างๆ เป็นต้น โดยมาตรการเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชากร และต้องมีการปรับตัวเพื่อไม่ให้ติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ซึ่งในด้านเพศวิถีซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์นั้นมีความเสี่ยงต่อการติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) สูงเนื่องด้วยมีการสัมผัสใกล้ชิด แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ยังคงต้องดำเนินงานเพื่อป้องกันควบคุมเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ควบคู่ไปด้วยภายใต้มาตรการที่มีข้อจำกัดในการดำเนินงานภาวะปกติ เพื่อให้การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ยังคงดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรหลัก (Key Populations) ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

จากการดำเนินงานในภาวะปกติ แม้ว่าสถานการณ์การติดเชื้อเอชไอวีของประเทศไทยจะลดลงทุกปี แต่ยังคงพบการติดเชื้อรายใหม่ทุกปี โดยจากการคาดประมาณผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทย จากคณะทำงานคาดประมาณสถานการณ์เอชไอวี/เอดส์ประเทศไทย ด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ Spectrum-AEM คาดว่าในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะมีผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี (PLHIV) จำนวน 561,578 คน ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ จำนวน 9,230 คน (เฉลี่ยวันละ 25 คน) โดยร้อยละ 47.4 ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่เป็นเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี และผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ จำนวน 10,972 คนต่อปี⁽³⁾ ทั้งนี้จากการคาดประมาณการติดเชื้อเอชไอวีในวัยผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ AIDS Epidemic Model : AEM เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2565 คาดว่าการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่เกือบทั้งหมด ร้อยละ 98 เกิดจากการรับและถ่ายทอดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับชาย ร้อยละ 62 คู่ผลเลือดต่าง (คู่อุยกิน/คู่ประจำ) ร้อยละ 23 คู่นอนชั่วคราวและนอกสมรส ร้อยละ 11 จากการฉีดยาเสพติดที่ไม่ปลอดภัย (Needle sharing) ร้อยละ 3 และจากการซื้อขายบริการทางเพศ ร้อยละ 1 ส่วนสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในประเทศไทยก็บ่งชี้เช่นกันว่าการใช้ถุงยางอนามัยยังไม่เกิดประสิทธิผล โดยข้อมูลอัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 5 โรคหลักของประเทศไทย พบว่า

กลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี มีการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในอัตราสูงขึ้น เช่น โรคซิฟิลิส ร้อยละ 50.5 และโรคหนองใน 45.6⁽⁴⁾

ดังนั้น ภายใต้งานมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ยังคงต้องมีการดำเนินงานป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละสถานการณ์จึงเป็นที่มาของการศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นซึ่งเป็นหนึ่งในอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในการเป็นข้อมูลสนับสนุนและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในสถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉินและมีข้อจำกัดในรูปแบบใกล้เคียงกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในการยังคงเป้าหมายการยุติเอดส์ในปี พ.ศ. 2573 ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชากรกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการสำรวจออนไลน์ (Online Survey) โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น งานวิจัย คู่มือ แนวทาง เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในขั้นตอนการศึกษามีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มประชากรหลัก (Key Populations) ซึ่งเป็นการสำรวจแบบเร่งด่วน (Quick Survey) และไม่ได้ออกแบบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยผู้ศึกษาเองทำให้อาจเกิดการดำเนินงานผ่านหน่วยงานเครือข่าย ทำให้ไม่ได้มีการชี้แจงข้อมูลด้วยตัวผู้ศึกษาเอง อาจทำให้มีความเข้าใจต่อแบบสอบถามที่คลาดเคลื่อน

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้ คือ 1) กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID) และ 2) กลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 122 ราย เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีมาตรการลดการสัมผัสเพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อในการป้องกันและควบคุมโรค จึงอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ด้วยการแชร์ลิงค์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ที่เป็นกลุ่มประชากรเฉพาะของแต่ละเครือข่าย

1.4 คำนิยามศัพท์

ถุงยางอนามัย

เป็นเครื่องมือแพทย์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากน้ำยางธรรมชาติ น้ำยางสังเคราะห์ หรือวัสดุอื่น ใช้สวมอวัยวะเพศชายระหว่างมีเพศสัมพันธ์ เพื่อใช้คุมกำเนิดและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สารหล่อลื่น

เป็นสารหล่อลื่นที่ผลิตจากส่วนผสมของสารที่เหมาะสมและมีความปลอดภัยในการใช้งานสำหรับบุคคล เช่น ส่วนผสมของน้ำ ส่วนผสมของน้ำมัน และส่วนผสมของซิลิโคน เป็นต้น โดยใช้ทาภายนอกเพื่อเพิ่มสัมผัสที่ตึกว่าเดิมในการมีเพศสัมพันธ์ และไม่เหนียวเหนอะหนะ ใช้ได้กับถุงยางอนามัยทุกชนิด

ประชากรเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1. กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่

1.1 กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men who have Sex with Men : MSM)

1.2 กลุ่มหญิงข้ามเพศ (Transgender : TG)

1.3 กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (Male Sex Worker : MSW and Female Sex Worker FSW)

1.4 กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (People who inject drugs : PWID)

2. กลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเข้าถึงการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

การกระทำหรือความสามารถของกลุ่มประชากรหลัก (Key populations) รวมถึงประชาชนทั่วไป ในการเข้าถึง เข้าใช้ หรือให้ได้รับผลประโยชน์จากถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นสำหรับการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระหว่างมีเพศสัมพันธ์ อาจจะด้วยวิธีการซื้อด้วยตนเอง การได้รับสนับสนุน (ฟรี) จากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และเอกชน หรือด้วยวิธีการอื่นๆ

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มประชากรหลัก (Key populations) และประชาชนทั่วไปมีทั้งรูปธรรม และนามธรรม ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก ที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการเลือกใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นมาใช้ในการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระหว่างมีเพศสัมพันธ์

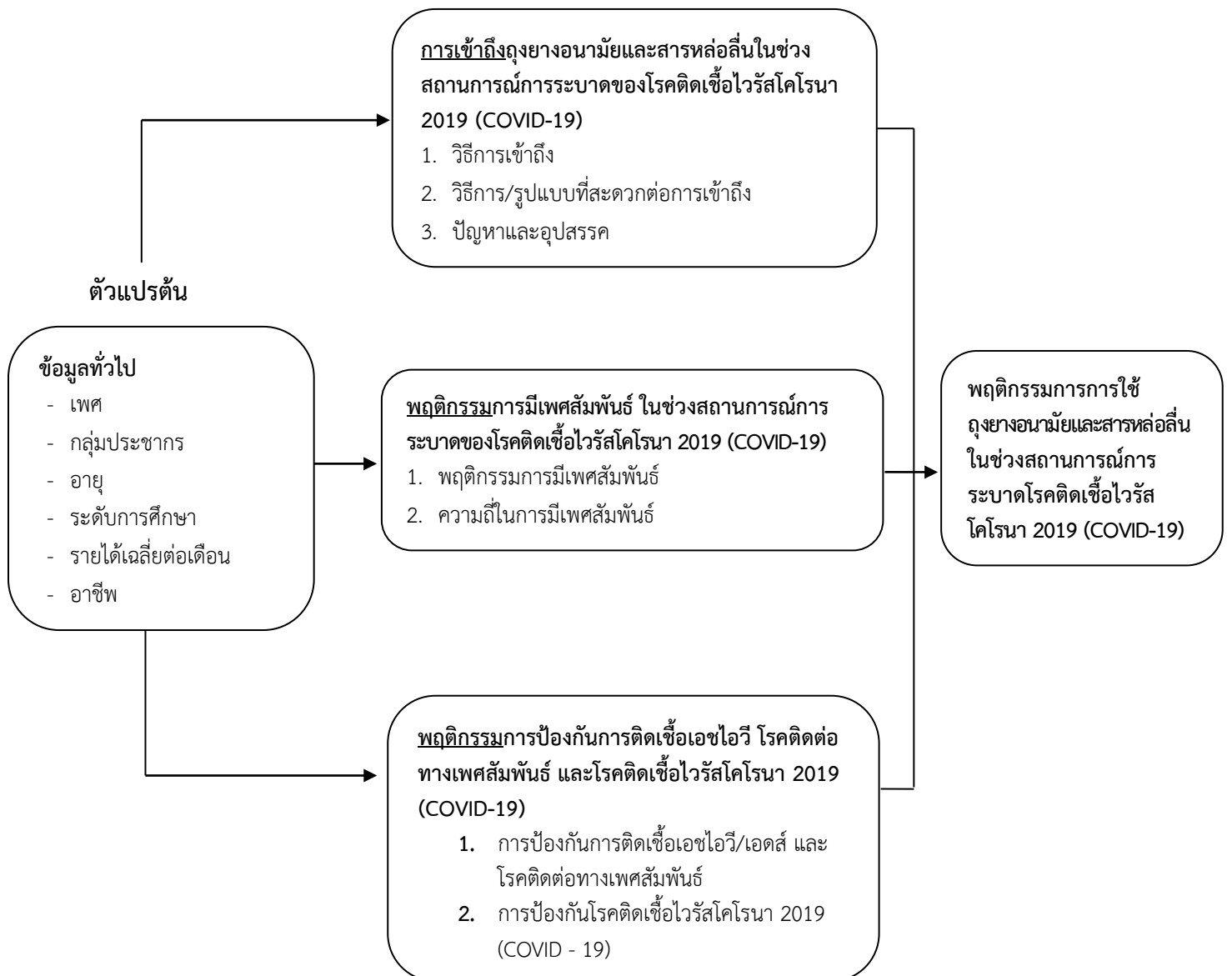
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือกรณีโรคและภัยสุขภาพ

1.5.2 ได้ทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานป้องกันควบคุมการติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของกรมควบคุมโรคได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.6 กรอบแนวคิด

ตัวแปรตาม

บทที่ 2

ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ความรู้เรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น
- 2.2 รายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรหลักและกลุ่มประชากรทั่วไปของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

2.1 ความรู้เรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

2.1.1 ความหมายของถุงยางอนามัย

ถุงยางอนามัย (Condom) ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก 625-2559 หมายถึง เครื่องมือแพทย์ที่ใช้สวมอวัยวะเพศชายระหว่างมีเพศสัมพันธ์ เพื่อใช้คุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์⁽⁵⁾

ถุงยางอนามัย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องถุงยางอนามัย พ.ศ. 2556 หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากน้ำยางธรรมชาติ น้ำยางสังเคราะห์ หรือวัสดุอื่น ใช้สวมอวัยวะเพศชายระหว่างมีเพศสัมพันธ์ เพื่อใช้คุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์⁽⁶⁾

ถุงยางอนามัย ตามข้อมูลสำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้ให้ความหมายของถุงยางอนามัย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากน้ำยางธรรมชาติ น้ำยางสังเคราะห์หรือวัสดุอื่นโดยขบวนการจุ่มแบบพิมพ์ใช้สวมอวัยวะเพศ เพื่อการคุมกำเนิด และป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์⁽⁷⁾

ถุงยางอนามัย ตาม World Health Organization ได้ให้ความหมายว่าเป็นอุปกรณ์ที่เรียบง่าย ต้นทุนต่ำเมื่อใช้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอจะช่วยป้องกันการแพร่ของเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์⁽⁸⁻⁹⁾

2.1.2 ชนิดของถุงยางอนามัย⁽⁷⁾

ชนิดที่ทำจากน้ำยางธรรมชาติ (Natural rubber latex condom) เป็นถุงยางอนามัยที่ทำจากยางธรรมชาติ มีราคาถูกกว่า บางกว่ายืดหยุ่นได้ดีกว่าแบบทำจากลาไส้สัตว์ จึงมีขนาดความกว้างน้อยกว่าการสวมใส่กระชับแบบเนื้อสามารถใช้ในการคุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ได้

ชนิดที่ทำจากโพลียูรีเทน (Polyurethane) ถุงยางอนามัยชนิดนี้เรียกอีกอย่างว่า ถุงยางพลาสติก (Plastic condom) มีความคงทนกว่าแบบยางธรรมชาติ เพราะโพลียูรีเทนมีความเหนียวกว่ายางดิบถึงสองเท่า จนทำให้สามารถผลิตเป็นถุงยางอนามัยที่บางและไวต่อความรู้สึกกว่าและสามารถใช้กับสารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของน้ำมันได้

2.1.3 รูปแบบของถุงยางอนามัย⁽⁷⁾

ถุงยางอนามัยมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1) **ถุงยางอนามัยชาย** มีแบบทั้งมีและไม่มีสารหล่อลื่น ลักษณะของกันถุงมีกระเปาะหรือตั้งเพื่อเป็น ที่เก็บน้ำอสุจิ รูปทรงแบ่งเป็นแบบทรงกระบอกตรงๆและแบบลูกคลื่น ลักษณะผิวแบ่งเป็นผิวเรียบและแบบผิวไม่เรียบ สีสมีทั้งแบบสีธรรมชาติของยางและสีที่เติมแต่งเพื่อให้ดูรสนิยมผู้ใช้ เติมหกลื่นและรสเพื่อจูงใจ คนที่นิยมการมีเพศสัมพันธ์ทางปาก (Oral sex)

2) **ถุงอนามัยสตรี** ปัจจุบันมีการผลิตถุงอนามัยสำหรับให้ผู้หญิงโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้หญิงมีเครื่องมือที่ปลอดภัยเมื่อต้องการมีเพศสัมพันธ์ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาคู่ แต่เนื่องจากความนิยมในการใช้ถุงอนามัยสตรียังมีไม่มากเพราะการสวมใส่ไม่สะดวกและต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า จึงทำให้มีราคาแพง ถุงอนามัยสตรีผลิตจากโพลียูรีเทนที่มีความบางถึง 0.048 มม. และมีความทนทานกว่าถุงยางอนามัยชายที่ผลิตจากยางถึงร้อยละ 40 สามารถใช้ร่วมกับสารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของน้ำและน้ำมันได้

2.1.4 ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นดังนี้

1) เลือกถุงยางอนามัยให้เหมาะสมกับขนาดอวัยวะเพศชาย (ถุงยางอนามัยใหญ่เกินไปหลวม หลุดง่าย/ถุงยางอนามัยเล็กเกินไป ทำให้แตก ฉีกขาดง่าย)

2) ควรใช้ถุงยางอนามัยที่ผ่านการรับรองคุณภาพโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

3) เลือกซื้อจากร้านที่เก็บถุงยางอนามัยไว้ในที่เย็น ไม่ถูกแสงแดดหรืออยู่ในที่มีอุณหภูมิสูง เนื่องจากจะทำให้ถุงยางอนามัยเสื่อมคุณภาพ

4) ควรพกถุงยางอนามัยหลายชิ้นให้เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้

5) ไม่เก็บถุงยางอนามัยในที่ที่อุณหภูมิสูงหรืออยู่ในที่มีอุณหภูมิสูง เช่น ในรถหรือมีการกดทับหรือใส่ร่วมกับของอื่น เช่น กระเป๋ากางเกงเพราะจะทำให้คุณภาพถุงยางอนามัยเสื่อมคุณภาพ

6) ใช้สารหล่อลื่นชนิดที่มีน้ำหรือซิลิโคนเป็นส่วนผสมเท่านั้น เช่น กลีเซอริน เค-วายเจลลี่ เท่านั้น เป็นต้น

7) อาจหยุดสารหล่อลื่นเล็กน้อยลงในกระเปาะด้านในถุงยางอนามัย เพื่อช่วยลดการเสียดสีของถุงยางอนามัยกับปลายอวัยวะเพศ และช่วยให้ความรู้สึกสัมผัสการรับรู้ที่อวัยวะเพศดีขึ้น

8) อาจใช้สารหล่อลื่นหยดด้านนอกถุงยางอนามัย 1 - 2 หยด ทำให้ทั่วเพื่อลดการเสียดสี ความฝืดขณะมีเพศสัมพันธ์

9) หากร่วมเพศทางทวารหนักควรเพิ่มปริมาณสารหล่อลื่นเพื่อป้องกันการแตกของถุงยางอนามัย

2.1.5 วิธีการใช้ถุงยางอนามัย

วิธีการใช้ถุงยางอนามัยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ฉีกซองอย่างระมัดระวังอย่าให้ถุงยางอนามัยสัมผัสกับเล็บหรือของประดับที่มีคม

2) ถุงยางอนามัยจะบรรจุมาในซองในลักษณะม้วนเป็นวงแหวน เมื่อดึงออกจากซองแล้วควรถึงถุงยางอนามัยออกมาสัก 1 - 2 เซนติเมตร โดยให้รอยม้วนอยู่ด้านนอกและต้องรอให้อวัยวะเพศแข็งตัวเต็มที่ จึงสวม

3) ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้บีบกระเปาะ (ตั้งตรงปลาย) เพื่อไล่ลมออก นำมาครอบปลายอวัยวะเพศ (ถ้าหนังหุ้มยาวต้องรัดขึ้นไปให้พ้น ปลายหัว)

4) ใช้มืออีกข้างรัดถุงยางอนามัยให้สุดจนถึงโคน (อีกมือยังคงบีบปลายตั้ง) ถ้าใส่ถูกต้อง ตรงตั้งต้องแบนไม่มีลมอยู่ภายใน (ถ้าเป็นแบบปลายมาต้องเหลือปลายถุงยางอนามัยไว้สักหนึ่งเซนติเมตร) ทั้งนี้เพื่อป้องกันถุงยางอนามัยแตก

5) ถ้าความหล่อลื่นไม่พอ ก็สามารถหาสารหล่อลื่นเพิ่มเติมได้ แต่ต้องหลังจากสวมใส่แล้ว และสารหล่อลื่นที่ใช้ต้องเป็นสารที่มีส่วนผสมเป็นน้ำหรือซิลิโคน เช่น ky-jelly เท่านั้น ห้ามใช้สารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของน้ำมัน เพราะอาจเกิดการแตกรั่วได้ระหว่างที่มีการเสียดสี

6) หลังจากหลั่งแล้ว ต้องรีบถอนอวัยวะเพศออกทันที โดยใช้มือจับขอบปลายส่วนเปิดของถุงยางอนามัยไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ถุงยางอนามัยหลุด หรือใช้กระดาษทิชชูพันรอบโคนเพื่อไม่ให้มือสัมผัสกับน้ำจากช่องคลอด แล้วรัดถุงยางอนามัยออกโดยอาจใช้นิ้วเกี่ยวด้านในของขอบถุงยางอนามัย

2.1.6 ความหมายของสารหล่อลื่น

สารหล่อลื่น ใช้เพิ่มเติมกับถุงยางอนามัย ช่องคลอด อวัยวะเพศชาย หรือทวารหนักในขณะที่มีเพศสัมพันธ์เพื่อการหล่อลื่น ความชุ่มชื้น และความสบายระหว่างมีเพศสัมพันธ์⁽¹⁰⁾

เป็นสารหล่อลื่นใช้สำหรับบุคคลและทาภายนอกเพื่อเพิ่มสัมผัสที่ดีกว่าเดิม และไม่เหนียวเหนอะหนะ ใช้ได้กับถุงยางอนามัยทุกชนิด

2.1.7 ชนิดของสารหล่อลื่น⁽¹⁰⁾

สารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของน้ำเป็นหลัก (Water-based lubricant) เป็นสารหล่อลื่นที่ใช้งานง่าย สลื่น ไม่ค่อยมัน มักประกอบไปด้วยเซลลูโลสหรือกลีเซอริน ข้อดีคือใช้กับถุงยางอนามัยได้โดยไม่ทำให้ถุงยางอนามัยเสื่อมสภาพ ใช้แค่น้ำเปล่าก็สามารถล้างออกได้ แต่มีข้อเสียคือ สามารถดูดซึมผ่านผิวหนัง และระเหยได้จึงแห้งเร็ว ดังนั้น หากมีเพศสัมพันธ์นานจึงต้องเติมสารหล่อลื่นบ่อยๆ และสารตกค้างที่เหลืออยู่ มักจะทำให้รู้สึกเหนียวหนืด ทำให้ไม่สบายตัวได้ เป็นสารหล่อลื่นส่วนบุคคลที่มีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไปจะใช้เป็นสารหล่อลื่นเพิ่มเติมกับถุงยางอนามัยตัวอย่าง ได้แก่ K-Y Jelly, Astroglide, ID Glide และอื่นๆ อีกมากมาย

สารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของน้ำมัน (Oil-based lubricant) เป็นสารหล่อลื่นที่มีน้ำมันเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอาจจะคายเคืองอวัยวะภายในได้ จึงเหมาะกับการใช้ภายนอกมากกว่า เช่น การช่วยตัวเองของฝ่ายชาย เป็นต้นข้อดีคือ ไม่ระเหย หรือดูดซึมเข้าร่างกาย จึงไม่ต้องเติมในขณะมีเซ็กส์ แต่มีข้อเสียคือ ห้ามใช้ร่วมกับถุงยางอนามัยที่ทำจากนํ้ายางธรรมชาติเพราะจะทำให้ถุงยางฉีกขาด

สารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของซิลิโคน เป็นสารหล่อลื่นที่นิยมใช้กันมากที่สุดกับผู้ชายและถุงยางอนามัยสตรี เป็นสารหล่อลื่นที่เหมาะสมสำหรับคูรักรักที่แต่งงานแล้ว คู่นอนที่รู้ผลเลือดขอกันและกัน หรือไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ เนื่องจากสารหล่อลื่นที่มีส่วนผสมของซิลิโคนให้ผลการหล่อลื่นที่ยาวนาน ไม่ระเหย ไม่ต้องเติมระหว่างมีเพศสัมพันธ์ และสามารถใช้กับช่องคลอด หรือทวารหนักได้ ข้อดี คือ ใช้ปริมาณน้อย แต่ให้การหล่อลื่นที่นานเพราะไม่ระเหย แต่มีข้อเสีย คือ ห้ามใช้ร่วมกับถุงยางอนามัยเพราะทำให้ถุงยางฉีกขาด อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลายในฐานะน้ำมันหล่อลื่นส่วนบุคคล และยังมีแนวโน้มที่จะค่อนข้างแพง

2.2 รายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรหลัก และกลุ่มประชากรทั่วไปของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

2.2.1 กลุ่มประชากรหลัก⁽¹¹⁻¹³⁾

จากข้อมูลสถานการณ์การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด พบว่า ในกลุ่ม MSW มีอัตราการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดเพิ่มขึ้นไม่มาก คือจากร้อยละ 82.3 เป็นร้อยละ 80.6 ในปี พ.ศ. 2559 และปี พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 90.3 ในกลุ่ม MSM TG PWID และ FSW พบว่ามีอัตราที่ลดลงในทั้ง 4 กลุ่ม โดย PWID มีการใช้ถุงยางอนามัยลดลงมากที่สุด คือจากร้อยละ 51.2 ในปี พ.ศ. 2557 เป็นร้อยละ 39.6 และ 32.6 ในปี พ.ศ. 2563 และ 2565 ตามลำดับ รองลงมาคือ FSW ลดลงจาก

ร้อยละ 96.1 ในปีพ.ศ. 2557 เป็นร้อยละ 83.1 และร้อยละ 80.6 ในปี พ.ศ. 2559 และ 2561 ตามลำดับ ส่วน MSM และ TG มีแนวโน้มการใช้ถุงยางอนามัยที่ลดลงเช่นเดียวกันแต่สัดส่วนที่น้อยกว่าอีกสองกลุ่มดังกล่าว

ด้านแหล่งที่มาของถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด พบว่า ในกลุ่ม MSW และ FSW ได้มาจากร้านสะดวกซื้อมากที่สุด ร้อยละ 38 และ 28.7 ตามลำดับ

2.2.2 กลุ่มประชากรทั่วไป ⁽¹⁴⁾

จากข้อมูลมัลติฐานร้อยละการใช้ถุงยางอนามัยครั้งล่าสุดในกลุ่มนักเรียนชั้น ปวช.2 (กับคู่นอนทุกประเภท) พบมีการเพิ่มขึ้นไม่มาก คือจากร้อยละ 74.5 ในปี พ.ศ. 2560 เป็นร้อยละ 76.5 และร้อยละ 80.3 ในปี พ.ศ. 2561 และ 2562 ตามลำดับ

ด้านแหล่งที่มาของถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด พบว่า กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 มาจากนักเรียนชายส่วนใหญ่พกถุงยางอนามัยติดตัว ร้อยละ 28.6 ร้อยละ 28.6 และร้อยละ 34.2 ตามลำดับ และรองลงมาคือซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 18.4 ร้อยละ 18.4 และ 18.0 ตามลำดับ

2.3 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

2.3.1 ความหมายการเข้าถึง และพฤติกรรม

การเข้าถึง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 หมายถึง เข้าใจอย่างซาบซึ้ง เช่น เข้าถึงบท เข้าถึงวรรณคดี, เข้าใกล้ชีวิตสนิทสนมเพื่อจะารู้ซึ่งถึงซึ่งชีวิตจิตใจและความต้องการเป็นต้น เช่น เข้าถึงประชาชน ⁽¹⁵⁾

เข้าถึง ตามคำนิยามของ A theory of access ให้คำจำกัดความของการเข้าถึงว่าเป็น "ความสามารถในการได้รับผลประโยชน์จากสิ่งต่างๆ" โดยขยายจากคำนิยามดั้งเดิมของทริพย์สินว่าเป็น "สิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากสิ่งต่างๆ" มีความคล้ายคลึงกับ "ชุดของอำนาจ" มากกว่าแนวคิดของทริพย์สินเกี่ยวกับ "ชุดของสิทธิ" การกำหนดนี้รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่หลากหลายซึ่งจำกัดหรือให้ผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรมากกว่าความสัมพันธ์ด้านทริพย์สินเพียงอย่างเดียว ⁽¹⁶⁾

พฤติกรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 หมายถึง การกระทำของกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ⁽¹⁷⁾

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พฤติกรรมมนุษย์มี 2 ประเภท คือพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกได้ เช่น คำพูด สีหน้า ท่าทาง เป็นต้น ⁽¹⁸⁾

2.3.2 ทักษะจิตต่อถุงยางอนามัย และเทคนิคการเพิ่มการเข้าถึง และการใช้ถุงยางอนามัย ⁽¹⁹⁾

ทัศนคติทางลบของประชาชนทั่วไปในประเทศไทยที่มีต่อถุงยางอนามัย ที่เป็นอุปสรรคต่อการรณรงค์การเข้าถึงและการใช้ถุงยางอนามัย บุคลากรสาธารณสุขเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการช่วยสร้างความเข้าใจ ความคิดเชิงบวก และเน้นย้ำใน 2 ประการหลัก ดังนี้

1) ผู้ใช้ถุงยางอนามัย คือ ผู้ที่รับผิดชอบต่อชีวิตและสุขภาพของตนเอง คู่ของตน และสังคม ดูแลสุขภาพป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่างๆ ป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และลดการถ่ายทอดเชื้อไปยังผู้อื่น

2) การเข้าถึงถุงยางอนามัย การพกพา และการใช้ถุงยางอนามัย เป็นสิ่งที่เปิดเผยได้ สร้างความสบายใจในการมีเพศสัมพันธ์ (การใช้ถุงยางอนามัยกับคู่ของตนเอง ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มประชากร เนื่องจากมีความหลากหลายแตกต่างกันในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่คนอื่นๆ ในขณะที่มีคู่ประจำแฟน หรือสามี/ภรรยา ทั้งแบบเปิดเผยและปิดบัง)

เทคนิคที่ควรแนะนำผู้มารับบริการเพื่อเพิ่มการเข้าถึงถุงยางอนามัย ได้แก่

- การให้ข้อมูลด้านการป้องกันที่ครบถ้วน เรื่องการพกพาถุงยางอนามัย สารหล่อลื่นเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น การจัดเตรียมถุงยางอนามัยในสถานที่ใกล้มือทุกครั้ง เมื่อสามารถจัดเตรียมได้
- การให้ข้อมูลเชิงหลักฐานว่า ปัจจัยการพกพาและจำนวนชิ้นของถุงยางอนามัยที่พกพาสัมพันธ์กับการได้มีกิจกรรมทางเพศสัมพันธ์ที่ผู้รับบริการคาดหวังโดยสื่อสารให้เห็นว่าผู้รับบริการจะไม่พลาดการสานต่อกิจกรรมทางเพศกับคู่ในทุกๆ ครั้ง หากมีการพกพาถุงยางอนามัยไว้ทุกที่ ทุกโอกาส
- ทักษะในการชวนคุย และชวนให้คู่ใช้ถุงยางอนามัย เช่น ลดความกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพิ่มความมั่นใจและความสุขในการมีเพศสัมพันธ์
- การใช้เทคนิคให้คู่เป็นผู้ใส่ถุงยางอนามัยให้เพื่อเพิ่มความตื่นตัว
- การเชิญชวนให้ใช้ถุงยางอนามัยที่มีกลิ่น สี หรือรูปแบบที่แตกต่างกันไปในห้องตลาดเพื่อเพิ่มอรรถรสของการมีเพศสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ด้านถุงยางอนามัย พ.ศ. 2563-2573 ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2560 – 2573, 2563 ได้กล่าวว่า “ทัศนคติของประชาชนชาวไทยต่อการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันควบคุมโรค” จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนชาวไทย ทั้งเพศชาย และหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จาก 25 จังหวัด ทั่วประเทศ จำนวน 2,921 คน พบว่า ประชาชนวัยกลางคน และผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีทัศนคติที่ดี ต่อผู้ที่พกถุงยางอนามัยติดตัวและคิดว่าคนในครอบครัว หรือผู้ปกครองควรสอนให้บุตรหลาน ของตนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้รู้จักวิธีใช้ และพกถุงยางอนามัยติดตัว แต่กลับพบว่าประชาชนเพศชาย มากกว่าครึ่งหนึ่งมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้หญิงที่พกถุงยางอนามัยติดตัว โดยมองว่าบุคคลดังกล่าวมีอาชีพขายบริการทางเพศ อีกทั้งพบว่าวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นเห็นด้วยกับการติดตั้งเครื่องแจกถุงยางอนามัยฟรีในห้องน้ำนักเรียนหญิง และไม่คิดว่าเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่ผู้ที่มิบุตร ไม่เห็นด้วยกับการแจกถุงยางอนามัยนี้ นอกจากนี้ พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตชนบท และผู้หญิงมากกว่าครึ่งหนึ่ง ยังรู้สึกเขินอาย ถ้าต้องซื้อ ถุงยางอนามัยในร้านสะดวกซื้อ หรือร้านขายยา⁽²⁰⁾

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

2.4.1 การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

Obasanjo Afolabi Bolarinwa (2564)⁽²¹⁾ ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงถุงยางอนามัย และแหล่งที่มาของถุงยางอนามัยในช่วงการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในแอฟริกาใต้ พบว่าชาวแอฟริกาใต้เกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 22.4) ไม่สามารถเข้าถึงถุงยางอนามัยได้ โดยชาวแอฟริกาใต้ทุก ๆ 7 ใน 10 คน เลือกใช้ถุงยางอนามัยจากสาธารณะในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง อายุ 25–34 ปี และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีแนวโน้มน้อยที่จะเลือกใช้ถุงยางอนามัยจากสาธารณะ

ปรารธนา มินเสน (2565)⁽²²⁾ ได้ศึกษาตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการส่งออกถุงยางอนามัยของประเทศไทยช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่าประเทศไทย มาเลเซียและอินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ผลิตยางพาราธรรมชาติมากกว่า ร้อยละ 70 ของโลก โดยช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(COVID-19) อุตสาหกรรมการผลิตถุงยางอนามัยมีโรงงานของผู้ผลิตรายใหญ่ในต่างประเทศบางแห่งที่ไม่สามารถเดินเครื่องจักรได้อย่างเต็มที่ทำให้มีความเสี่ยงเกิดภาวะขาดแคลนสินค้า แต่สำหรับประเทศไทยถุงยางอนามัยถูกจัดเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการแพทย์ทำให้ถ้ามีมาตรการล็อกดาวน์จะจัดเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ต้องปิดโรงงาน ทำให้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยที่เริ่มตั้งแต่ช่วงต้น ปี พ.ศ. 2563 ข้อมูลอนุกรมเวลาการส่งออกถุงยางอนามัยของประเทศไทยยังคงไม่ได้รับผลกระทบในเรื่องการผลิตและส่งออก

ชิวันท์ เลิศพิริยสุวัฒน์ และคณะ (2551)⁽²³⁾ ได้ศึกษารูปแบบการเข้าถึงถุงยางอนามัยผ่านเครื่องจำหน่ายถุงยางอนามัยแบบหยอดเหรียญ ในประเทศไทย พบว่าร้อยละ 89.8 ของปัญหาอุปสรรคที่พบคือ สถานที่ติดตั้งเครื่องฯ ไม่เหมาะสม เครื่องฯ ถูกขโมย การบริการหลังการขายไม่น่าพอใจ และปัญหาการบริหารจัดการเครื่องฯ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้แสดงถึงความสำเร็จในการเข้าถึงถุงยางอนามัยผ่านเครื่องฯ ทำให้มีการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น และแนวโน้มโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เริ่มลดลง

ทวิทรัพย์ ศิรประภาศิริ และคณะ (2558)⁽²⁴⁾ ได้ศึกษาการพัฒนาแผนกลยุทธ์ถุงยางอนามัยรอบด้าน โดยเมื่อวิเคราะห์ปัญหาจากภาพรวมจากการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบาย การจัดการและการประสานงาน 2) ด้านอุปสงค์หรือความต้องการ 3) ด้านอุปทานหรือการสนับสนุน จัดหาและกระจาย และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้ถุงยางอนามัย ดังนี้

1) ด้านนโยบาย การจัดการและการประสานงาน พบว่านโยบายถุงยางอนามัยเป็นที่ยอมรับว่าช่วยป้องกันการระบาดของเอชไอวีที่ได้ผล และมีงบประมาณส่วนกลางชัดเจนที่กรมควบคุมโรคและมีงบประมาณสนับสนุนถุงยางอนามัยจาก สปสช. มีการประสานงานกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ได้แก่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรค และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขาดการกำกับทิศทางในภาพรวม ยังขาดโครงสร้างและกลไกที่เอื้อต่อการบริหารจัดการถุงยางอนามัยที่มีประสิทธิภาพในระดับต่างๆ การประสานงานยังจำกัดอยู่เฉพาะในแวดวงสาธารณสุขเดิม ยังขาดการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานในพื้นที่

2) ด้านอุปสงค์หรือความต้องการ พบว่า แม้จะประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในบริบทการขายบริการทางเพศ แต่การใช้ใช้ถุงยางอนามัยในประชากรทั่วไปมีอัตราที่ต่ำ โดยเฉพาะกับคู่ที่ไม่ใช่พนักงานบริการทางเพศและไม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้จะมีความพยายามส่งเสริมเพิ่มขึ้นแต่ยังพบช่องว่างของการใช้ถุงยางอนามัย อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ ทั้งการขาดความรู้ การมีทัศนคติเชิงลบต่อถุงยางอนามัย การขาดความตระหนักถึงความสำคัญรวมถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆต่อการใช้และการเข้าถึงถุงยางอนามัย เช่น ความเชื่อและความพึงพอใจ และขนาดถุงยางอนามัย เป็นต้น ถุงยางอนามัยสามารถหาซื้อได้ง่ายและราคาถูกลง มีช่องทางและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงได้มากขึ้น

3) ด้านอุปทานหรือการสนับสนุน จัดหาและกระจาย พบว่า ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนการแจกถุงยางอนามัยโดยไม่คิดมูลค่าแก่ประชากรเฉพาะพนักงานบริการทางเพศ แต่ก็ยังพบว่า ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้จริง เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ ยังขาดการคาดการณ์ความต้องการใช้จริงของประชากรอื่นๆ หน่วยงานส่วนกลางมีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างถุงยางอนามัยในปริมาณมากและมีระเบียบและวิธีการในการจัดซื้อจัดจ้าง จัดเก็บ จัดส่ง กระจาย อย่างเป็นระบบ มีหน่วยงานในการทดสอบและควบคุมคุณภาพถุงยางอนามัยก่อนออกจำหน่าย แต่การกระจายในชุมชนยังไม่ครอบคลุม มีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกระจายถุงยางอนามัยในระดับชุมชนไม่เพียงพอ

4) ด้านสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้ถุงยางอนามัย พบว่า สังคมยังมีอคติเชิงลบต่อถุงยางอนามัย การดำเนินงานส่วนใหญ่ที่ผ่านมาในประเทศไทย ใช้กลวิธีระดับบุคคลและระดับกลุ่มเท่านั้นแต่ยังขาดกลวิธีในการดึงชุมชน สังคม เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ขาดระบบการติดตามประเมินผล ขาดโครงสร้างรองรับการดำเนินงานถุงยางอนามัยอย่างบูรณาการของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และมีปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญและเร่งด่วนหลายประเด็นทำให้ถุงยางอนามัยไม่มีความสำคัญอยู่ในระดับต้น

ชิวันท์ เลิศพิริยสุวัฒน์ และคณะ (2555) ⁽²⁵⁾ ได้ศึกษาผลกระทบจากอุทกภัยที่มีต่อพนักงานบริการหญิงและบริการด้านการป้องกันโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในพื้นที่ 5 จังหวัดที่ประสบอุทกภัย ได้แก่ นครสวรรค์ ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร พบว่า ในช่วงน้ำท่วมมีถุงยางอนามัยเพียงพอ เนื่องจากได้รับแจกถุงยางอนามัยจากคลินิกโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและเครือข่ายพนักงานบริการตั้งแต่ช่วงก่อนน้ำท่วมและระหว่างน้ำท่วม มีบางหน่วยงานแจกถุงยางอนามัยพร้อมกับถุงยังชีพ แต่มีพนักงานบริการส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ถุงยางอนามัยไม่เพียงพอถึงแม้จะได้รับแจกบ้าง บางคนซื้อถุงยางอนามัยใช้เอง สำหรับคลังถุงยางอนามัยและสื่อให้ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนถุงยางอนามัยให้แก่พนักงานบริการนั้น ไม่มีผลกระทบจากน้ำท่วม เนื่องจากบางองค์กรได้นำถุงยางอนามัยไปให้สถานบริการเป็นจำนวนมากในช่วงก่อนที่น้ำจะท่วม ซึ่งคาดว่าจะมีเพียงพอต่อการใช้ บางองค์กรมีการเตรียมความพร้อม โดยขนถุงยางอนามัยและสื่อขึ้นไปเก็บไว้บริเวณชั้น 2 บางองค์กรได้มีการแจกถุงยางอนามัยโดยใส่ลงไปด้วยไปพร้อมกับถุงยังชีพ พนักงานบริการต้องการอยากให้แจกถุงยางอนามัยให้มากขึ้น โดยเฉพาะถุงยางอนามัยขนาด 52 มิลลิเมตร และ 54 มิลลิเมตร และสารหล่อลื่น เพราะได้รับแจกขนาด 49 มิลลิเมตรมีขนาดเล็กเกินไป ทำให้ถุงยางอนามัยแตกขณะมีเพศสัมพันธ์

ทัตขวัญ มธุรชน และคณะ (2561) ⁽²⁶⁾ ได้ศึกษาสถานการณ์เสี่ยงของการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมการปกป้องสุขภาพทางเพศและการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพทางเพศของเยาวชนและในภาวะปกติ พบกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ไม่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ และปัญหาและความต้องการในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพทางเพศของเยาวชนพบว่า เยาวชนต้องการการบริการสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตรจากผู้ให้บริการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ HIV และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การให้คำแนะนำที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น โดยมีการปรับเปลี่ยนคลินิกให้มีความเป็นส่วนตัว และมีบรรยากาศ ที่ผ่อนคลาย และอาจเป็นคลินิกออนไลน์

2.4.2 พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

Syovata Kimanthi และคณะ (2566) ⁽²⁷⁾ ได้ศึกษาความชุกและความสัมพันธ์ของการใช้ถุงยางอนามัยครั้งล่าสุดที่มีเพศสัมพันธ์ช่วงก่อนและหลังมาตรการล็อกดาวน์ช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในกลุ่มเยาวชนหญิงและวัยรุ่นหญิงในภาคกลางและภาคตะวันตกของประเทศเคนยา พบว่าความชุกของการใช้ถุงยางอนามัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายหลังมาตรการล็อกดาวน์เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอายุที่น้อยลงและแนวโน้มที่จะใช้ถุงยางอนามัยน้อยลง ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงความรู้ของเยาวชนกับการป้องกันเอชไอวีและการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์

L. Dacosta และคณะ (2564) ⁽²⁸⁾ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในการใช้ถุงยางอนามัยของคนต่างเพศของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชาวออสเตรเลีย ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยผลการศึกษาพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยลดลงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 (COVID - 19) และการเปลี่ยนแปลงการใช้ถุงยางอนามัยไม่มีข้อบ่งชี้ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ถึงภัยคุกคามจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ชัยชาญ บัวผัน และคณะ (2561) ⁽²⁹⁾ ได้ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายรักชายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 29 ปี (SD = 5.94) มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร้อยละ 51.4 ส่วนการใช้ถุงยางอนามัยในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 36.2 ประเภทคู่นอนในรอบปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่ คือ คนรัก/แฟน ร้อยละ 30.7 ในส่วนระดับการศึกษา ความรู้เรื่องโรคเอดส์และการใช้ถุงยางอนามัย ความสะดวกในการเข้าถึงถุงยางอนามัย และอิทธิพลจากคู่นอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายรักชายในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ 6.3 ($R^2 = .063$)

ชัยวัฒน์ ยุวมิตร และเมธีรัตน์ มั่นวงศ์ (2564) ⁽³⁰⁾ ได้ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพศชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ปีการศึกษา 2562 ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบว่ามีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.5 มีทัศนคติในระดับดี ร้อยละ 52.3 มีพฤติกรรมป้องกันในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.3 โดยมีความเข้าใจผิดในเรื่องอาการและการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สำหรับทัศนคติเชิงบวก คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันเพียงแค่ว่าครั้งเดียวไม่ทำให้ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 56.9 และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการซื้อถุงยางอนามัยหรือขอรับถุงยางอนามัยตามสถานบริการสุขภาพเป็น สิ่งที่ไม่น่าอาย ร้อยละ 46.2 ในส่วนของทัศนคติเชิงลบคือ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยครั้งหรือมีคู่นอนหลายคน เป็นเรื่องปกติ ร้อยละ 14.6 และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการใช้ถุงยางอนามัยทำให้มีความสุขในการมีเพศสัมพันธ์ลดลง ร้อยละ 12.3 มีพฤติกรรมป้องกันที่เหมาะสมคือมีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์เป็นประจำ ร้อยละ 74.3 และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือไม่เคยเข้ารับบริการตรวจเลือด และไม่พกถุงยางอนามัยติดตัวเมื่อออกไปสถานบันเทิงหรือสถานที่อื่นๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 51.4 และ 44.3 ตามลำดับ

พจนา หันจางสิทธิ์ และกาญจนา เทียนลาย (2558) ⁽³¹⁾ ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการใช้ถุงยางอนามัยของวัยรุ่น ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีการดำเนินการจัดการสอนเพศศึกษารอบด้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ใน 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร อุดรธานี เพชรบุรี นครสวรรค์ และพัทลุง พบว่า มีพฤติกรรมที่ค่อนข้างเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี มีความรู้ที่ถูกต้องตามตัวชี้วัดของ Global AIDS Response Progress Reporting ในระดับต่ำมาก ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติต่อถุงยางอนามัยในเชิงบวก แต่ไม่ได้ช่วยให้นักเรียนใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย เฉลี่ย 14.5 ปี และมีจำนวนคู่นอนเฉลี่ย 1.8 คน และการใช้ถุงยางอนามัยการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก มีโอกาสมากกว่าถึง 8.4 เท่า ที่จะใช้ถุงยางอนามัยอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเทียบกับวัยรุ่นที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

เป็นการสำรวจเพื่อการศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID) และ 2) กลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 – 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 รูปแบบการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงการสำรวจ (Survey Method) ด้วยวิธีการสำรวจออนไลน์ (Online Survey) ผ่านแบบสอบถามบนแพลตฟอร์ม Google form ที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบการเข้าถึง และพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรในการศึกษา ได้แก่

3.2.1 กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID)

3.2.2 กลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 – 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่เข้ามาใช้บริการหรือเป็นเครือข่ายร่วมดำเนินงานกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้อง ณ ที่ตั้งสถานบริการ ได้แก่ คลินิกเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์บริการชุมชน (Drop in Center : DIC) คลินิกเทคนิคการแพทย์ของมูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) และสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย (RSAT) การออกหน่วยบริการเชิงรุกของหน่วยงาน เป็นต้น

3.3 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID)
2. ประชาชนทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 – 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ยินดีเข้าร่วมการศึกษา
4. มีอุปกรณ์และสามารถตอบแบบสอบถามโดยใช้ google form

เกณฑ์ในการคัดออกของกลุ่มเป้าหมาย (Exclusion criteria)

ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้

3.4 เครื่องมือในการศึกษา

3.4.1 แบบสอบถามออนไลน์ บนแพลตฟอร์ม Google form ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น อ้างอิงตามขอบเขตการศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 การใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ประกอบด้วย

1) การได้รับถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จำนวน 8 ข้อ

2) วิธีการ / รูปแบบที่สะดวกและเหมาะสมต่อการรับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จำนวน 2 ข้อ

3) เปรียบเทียบการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และช่วงสถานการณ์ปกติ จำนวน 1 ข้อ

4) ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวน 1 ข้อ

5) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้การมีเพศสัมพันธ์ของท่านเปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์ปกติหรือไม่ จำนวน 2 ข้อ

6) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ของท่านไปจากสถานการณ์ปกติหรือไม่ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 การใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย

1) การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวน 4 ข้อ

2) การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวน 5 ข้อ

3) ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น จากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ฯ จำนวน 1 ข้อ

3.4.2 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษานำเสนอเป็นภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น กลุ่มตัวอย่างสามารถขอยุติการเข้าร่วมการศึกษาก่อนครบกำหนดได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และไม่มีการระบุข้อมูลแสดงตัวตนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ที่เข้าถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างคือผู้ศึกษา เท่านั้น

3.4.3 การทดสอบความตรง (validity)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้มารับบริการคลินิกบางรักโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวน 20 ตัวอย่าง และนำแบบสอบถามมาปรับปรุง

3.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

3.5.1 รวบรวมข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยจากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาเป็นหลักในการศึกษา ออกแบบวิธีการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสร้างเครื่องมือ

3.5.2 กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจ ประกอบด้วย กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID) และกลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.5.3 สร้างเครื่องมือแบบสอบถามการใช้ง่ายอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรูปแบบออนไลน์ บนแพลตฟอร์ม Google form และตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบการใช้เครื่องมือโดยนำไปใช้กับกลุ่มผู้มารับบริการของกลุ่มบางรักโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวน 20 ตัวอย่าง และนำแบบสอบถามมาปรับปรุง

3.5.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ บนแพลตฟอร์ม Google form โดยความร่วมมือจากเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ด้วยการแชร์ลิงค์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ที่เป็นกลุ่มเฉพาะของแต่ละเครือข่ายทางแอปพลิเคชัน Line ได้แก่ 1) เครือข่ายผู้ดำเนินงานด้านถุงยางอนามัย (Condom Center) 2) เครือข่ายผู้ดำเนินงานจัดบริการยาป้องกันก่อนการสัมผัสเชื้อ (PrEP) 3) เครือข่ายผู้ดำเนินงานบริการชวนคู่อุปถัมภ์ติดต่อเอชไอวีมาตรฐานการตรวจหาการติดต่อเอชไอวี (Index Partner testing) 4) เครือข่ายศูนย์บริการชุมชน (DIC) 5) เครือข่ายการดำเนินงานมาตรฐานการจัดบริการเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในชุมชน (CBO) 6) เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม 7) เครือข่ายเยาวชน และ 8) เครือข่ายผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID) ในการขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มารับบริการทั้งที่หน่วยงาน และการให้บริการเชิงรุก ของแต่ละเครือข่าย หรือการส่งต่อลิงค์แบบสอบถามผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2564

3.5.5 รวบรวมผลแบบสอบถามการใช้ง่ายอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ตอบกลับมาทางแพลตฟอร์ม Google form

3.5.6 วิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลแบบสอบถามการใช้ง่ายอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อรายงานในรูปแบบผลการศึกษา

3.5.7 ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ - ธันวาคม 2564 ดังนี้

กิจกรรม	พ.ศ. 2564										
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และ กรอบแนวคิด	←→										
จัดทำเครื่องมือแบบสอบถาม		←→									
ตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของ เครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ และ ทดสอบเครื่องมือ โดยใช้กลุ่มผู้มารับ บริการคลินิกบางรักโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ จำนวน 20 ตัวอย่าง			←→								
เก็บข้อมูลแบบประเมินผ่านเครือข่าย ที่เกี่ยวข้อง					←→						
รวบรวมผลแบบสอบถาม								←→	←→		
วิเคราะห์และสรุปผล									←→	←→	←→

3.6 การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษารวบรวมผลแบบสอบถามการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ตอบกลับมาทางแพลตฟอร์ม Google form จากกลุ่มเป้าหมาย ผ่านเครือข่าย (ข้อที่ 3.5.4) โดยข้อมูลจะถูกบันทึกในรูปแบบ google sheet เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลแบบสอบถามฯ และรายงานในรูปแบบผลการศึกษา

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมนำข้อมูลจาก google sheet มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ด้วยฟังก์ชัน Pivot Table ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ จำนวนและร้อยละ (Percentage) นำเสนอด้วยสถิติเชิงพรรณนา(Description Statistics) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบความเรียง และตาราง

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มประชากรหลัก (Key Population) ได้แก่ กลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM) กลุ่มหญิงข้ามเพศ (TG) กลุ่มพนักงานบริการชายและหญิง (MSW and FSW) กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (PWID) และกลุ่มประชากรทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) กลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ และอื่นๆ จำนวน 122 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ส่วนที่ 3 การใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ผลการศึกษา

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 122 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 เพศหญิง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และอื่นๆ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ

ข้อมูลกลุ่มประชากร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men who have sex with men : MSM) จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 กลุ่มประชากรอื่นๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 หญิงข้ามเพศ (Transgender : TG) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 เยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 พนักงานบริการชาย (Male Sex Worker : MSW) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 พนักงานบริการหญิง (Female Sex Worker :FSW) และพนักงานบริการหญิงข้ามเพศ (Transgender Sex Worker : TGSW) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

ข้อมูลอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25 - 34 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 ช่วงอายุ 35 - 44 ปี จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 29.5 ช่วงอายุ 45 - 54 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ช่วงอายุ 15 - 24 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ข้อมูลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช. และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และระดับอนุปริญญาตรี / ปวส. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ข้อมูลรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001- 15,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 รายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 รายได้ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

ข้อมูลอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 อาชีพเกษตรกร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และอาชีพนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไป (N = 122)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	87	71.3
	หญิง	20	16.4
	อื่น ๆ	15	12.3
รวม		122	100
กลุ่มประชากร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
	เยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี)	11	9.0
	หญิงข้ามเพศ (Transgender : TG)	12	9.8
	ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men who have sex with men : MSM)	66	54.1
	พนักงานบริการหญิง (Female Sex Worker :FSW)	1	0.8
	พนักงานบริการชาย (Male Sex Worker : MSW)	3	2.5
	พนักงานบริการหญิงข้ามเพศ (Transgender Sex Worker : TGSW)	1	0.8
	ผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีฉีด (People who inject drug : PWID)	9	7.4
	ผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ	15	12.3
	อื่นๆ	21	17.2
อายุ	15 - 24 ปี	13	10.7
	25 - 34 ปี	44	36.1
	35 - 44 ปี	36	29.5
	45 - 54 ปี	23	18.9
	55 ปีขึ้นไป	6	4.9
รวม		122	100

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	5	4.1
	มัธยมศึกษาตอนต้น	8	6.6
	มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	20	16.4
	อนุปริญญาตรี / ปวส.	3	2.5
	ปริญญาตรี	66	54.1
	สูงกว่าปริญญาตรี	20	16.3
รวม		122	100
รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5	4.1
	5,000 - 10,000 บาท	19	15.6
	10,001 - 15,000 บาท	34	27.9
	15,001 - 20,000 บาท	21	17.2
	20,001 - 25,000 บาท	12	9.8
	มากกว่า 25,000 บาท	31	25.4
รวม		122	100
อาชีพ	เกษตรกร	5	4.1
	รับจ้างทั่วไป	20	16.4
	นักเรียน / นักศึกษา	4	3.3
	ธุรกิจส่วนตัว	9	7.4
	พนักงานบริษัทเอกชน	41	33.6
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	32	26.2
	อื่นๆ	11	9.0
	รวม		122

4.2 การวิเคราะห์การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

1) การเข้าถึงถุงยางอนามัย

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เข้าถึงถุงยางอนามัยจากการสนับสนุน (ฟรี) จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 จากการซื้อด้วยตนเอง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และอื่นๆ เช่น ไม่ใช่ ไม่มีเพศสัมพันธ์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลการเข้าถึงถุงยางอนามัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การเข้าถึงถุงยางอนามัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
การสนับสนุน (ฟรี)	76	45.5
การซื้อด้วยตนเอง	69	41.3
อื่น ๆ เช่น ไม่ใช่ถุงยางอนามัย ไม่มีเพศสัมพันธ์	22	13.2

การได้รับถุงยางอนามัยจากการสนับสนุน (ฟรี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาคประชาสังคม จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 หน่วยงานของรัฐ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ โดยได้รับสนับสนุน (ฟรี) ด้วยวิธีการเข้าไปขอรับที่หน่วยงาน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 ได้รับจากกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 และอื่นๆ เช่น จัดส่งให้ทางไปรษณีย์ เข้าร่วมอบรม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลการได้รับถุงยางอนามัยจากการสนับสนุน (ฟรี) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การได้รับถุงยางอนามัยจากการสนับสนุน (ฟรี)	จำนวน (n=76)	ร้อยละ
หน่วยงานที่สนับสนุน		
หน่วยงานภาคประชาสังคม	35	46.1
หน่วยงานของรัฐ	33	43.4
หน่วยงานภาคเอกชน	8	10.5
รวม	76	100
วิธีการรับสนับสนุน		
เข้าไปขอรับที่หน่วยงาน	45	59.2
จากกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ	27	35.5
อื่นๆ เช่น จัดส่งให้ทางไปรษณีย์	4	5.3
รวม	76	100

ข้อมูลจากการซื้อถุงยางอนามัยด้วยตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อด้วยตนเองซื้อจากร้านสะดวกซื้อ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 ร้านขายยา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 ห้างสรรพสินค้า จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 อื่นๆ เช่น ร้านค้าออนไลน์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลการซื้อถุงยางอนามัยด้วยตนเอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การซื้อถุงยางอนามัยด้วยตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (n=69)	ร้อยละ
ร้านสะดวกซื้อ	60	60.6
ร้านขายยา	20	20.2
ห้างสรรพสินค้า	10	10.1
อื่นๆ เช่น ร้านค้าออนไลน์	6	6.1
ร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน	3	3.0

2) การเข้าถึงสารหล่อลื่น

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เข้าถึงสารหล่อลื่นจากการสนับสนุน (ฟรี) จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 จากการซื้อด้วยตนเอง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 และอื่นๆ เช่น ไม่มีเพศสัมพันธ์ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละข้อมูลการเข้าถึงสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การเข้าถึงสารหล่อลื่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
การสนับสนุน (ฟรี)	73	59.8
การซื้อด้วยตนเอง	62	50.8
อื่น ๆ เช่น ไม่ใช้สารหล่อลื่น ไม่มีเพศสัมพันธ์	35	28.7

การได้รับสารหล่อลื่นจากการสนับสนุน (ฟรี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาคประชาสังคม จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 หน่วยงานของรัฐ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ โดยได้รับสนับสนุน (ฟรี) ด้วยวิธีการเข้าไปขอรับที่หน่วยงาน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ได้รับจากกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และอื่นๆ เช่น จัดส่งให้ทางไปรษณีย์ เข้าร่วมอบรม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละข้อมูลการได้รับสารหล่อลื่นจากการสนับสนุน (ฟรี) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การได้รับสารหล่อลื่นจากการสนับสนุน (ฟรี)	จำนวน (n=73)	ร้อยละ	
หน่วยงานที่สนับสนุน หน่วยงานของรัฐ	35	47.9	
	หน่วยงานภาคประชาสังคม	31	42.5
	หน่วยงานภาคเอกชน	7	9.6
รวม	73	100	
วิธีการรับสนับสนุน	เข้าไปขอรับที่หน่วยงาน	41	56.2
	จากกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ	23	31.5
	อื่นๆ เช่น จัดส่งให้ทางไปรษณีย์	9	12.3
	รวม	73	100

ข้อมูลจากการซื้อสารหล่อลื่นด้วยตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อด้วยตนเองซื้อจากร้านสะดวกซื้อ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ร้านขายยา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ห้างสรรพสินค้า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 อื่นๆ เช่น ร้านค้าออนไลน์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละข้อมูลการซื้อสารหล่อลื่นด้วยตนเอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การซื้อสารหล่อลื่นด้วยตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (n=62)	ร้อยละ
ร้านสะดวกซื้อ	51	50.0
ร้านขายยา	23	22.5
ห้างสรรพสินค้า	12	11.8
อื่นๆ เช่น ร้านค้าออนไลน์	11	10.8
ร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน	5	4.9

4.2.2 วิธีการ/รูปแบบที่สะดวกต่อการรับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นของวิธีการ/รูปแบบสะดวกต่อการรับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นไว้ ดังนี้

1) วิธีการจัดส่ง เช่น การส่งทางไปรษณีย์ หรือส่งแบบพัสดุที่ส่งถึงบ้าน ปลอดภัยทั้งผู้รับและผู้ให้ จำนวน 34 คน, การกำหนดสถานที่ หรือจุดนัดรับถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น เช่น รพ., รพ.สต., แกนนำ ผู้นำชุมชน และอสม. โดยต้องเป็นจุดที่ไม่โจ่งแจ้งแต่สามารถเข้าถึงได้ง่าย จำนวน 22 คน

2) รูปแบบการสนับสนุน เช่น ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ลงทะเบียนออนไลน์ และจัดส่งให้ถึงบ้าน จำนวน 23 คน, กระจายถุงยางอนามัยลงสู่ระดับชุมชน รพ.สต. ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร CBO และควรรสร้างช่องทางให้ประชาชนทั่วไปร้องขอได้ด้วยตนเอง จำนวน 9 คน, แจกถุงยางอนามัยในที่สาธารณะ ตามจุดต่างๆ และห้องน้ำในปั้ม จำนวน 9 คน, แจกทุกคนในสถานบริการของรัฐและภาคประชาสังคม จำนวน 1 คน, วางขายในร้านสะดวกซื้อด้วยราคาที่ถูกลงกว่าขนม จำนวน 1 คน, แจกฟรีตามร้านขายยา จำนวน 1 คน, การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารประชาสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มที่ต้องการ จำนวน 1 คน

4.2.3 การเปรียบเทียบการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และช่วงสถานการณ์ปกติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้เหมือนกับสถานการณ์ที่ไม่มีการแพร่ระบาดฯ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 เข้าถึงได้ยากกว่าปกติ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 เข้าถึงได้ง่ายกว่าปกติ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เปรียบเทียบกับสถานการณ์ปกติ

การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
เข้าถึงได้เหมือนเดิม	75	61.5
เข้าถึงได้ยากกว่าปกติ	36	29.5
เข้าถึงได้ง่ายกว่าปกติ	11	9.0
รวม	122	100

4.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ และการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.3.1 พฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) พบว่า มีเพศสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์ปกติ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 และไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์ปกติ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปกติ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
เปลี่ยนแปลง	69	56.6
ไม่เปลี่ยนแปลง	53	43.4
รวม	122	100

โดยพฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้การช่วยตัวเอง (Masturbation) จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ใช้เวลาในการมีเพศสัมพันธ์แต่ละครั้งน้อยลง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 มีเพศสัมพันธ์แบบไม่สัมผัส เช่น ผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อทางเพศต่างๆ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 อื่นๆ เช่น ไม่มีเพศสัมพันธ์ ใส่หน้ากากอนามัยตอนมีเพศสัมพันธ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 มีเพศสัมพันธ์โดยใช้ปาก (Oral Sex) จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และ ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

พฤติกรรมกรรมการมีเพศสัมพันธ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (n=69)	ร้อยละ
ช่วยตัวเอง (Masturbation)	52	50.5
ใช้เวลาในการมีเพศสัมพันธ์แต่ละครั้งน้อยลง	20	19.5
มีเพศสัมพันธ์แบบไม่สัมผัส เช่น ผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อทางเพศต่างๆ	16	15.5
อื่นๆ เช่น ไม่มีเพศสัมพันธ์	9	8.7
มีเพศสัมพันธ์โดยใช้ปาก (Oral Sex)	6	5.8

ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการเพศสัมพันธ์ ลดลงจากภาวะปกติจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 ไม่เปลี่ยนแปลงจากภาวะปกติ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และเพิ่มขึ้นจากภาวะปกติจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
ลดลงจากภาวะปกติ	81	66.4
ไม่เปลี่ยนแปลงจากภาวะปกติ	36	29.5
เพิ่มขึ้นจากภาวะปกติ	5	4.1
รวม	122	100

4.3.2 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การใช้ถุงยางอนามัย (Condom) ส่วนใหญ่ใช้ทุกครั้ง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 ใช้บางครั้ง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และไม่ใช่เลย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ การใช้ถุงอนามัยสตรี (Female Condom) พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ใช้ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7ใช้ทุกครั้ง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และใช้บางครั้ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ การรับประทานยาป้องกันก่อนการสัมผัสเชื้อเอชไอวี (PrEP) ส่วนใหญ่ไม่เคยเลย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 รับประทานทุกครั้ง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 และ รับประทานบางครั้ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ข้อมูล	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
การใช้ถุงยางอนามัย		
ใช้ทุกครั้ง	76	62.3
ใช้บางครั้ง	36	29.5
ไม่ใช่เลย	10	8.2
รวม	122	100
การใช้ถุงอนามัยสตรี (Female Condom)		
ไม่ใช้เลย	107	87.7
ใช้ทุกครั้ง	11	9.0
ใช้บางครั้ง	4	3.3
รวม	122	100
การรับประทานยาป้องกันก่อนการสัมผัสเชื้อเอชไอวี (PrEP)		
ไม่เคยเลย	90	73.8
ทุกครั้ง	27	22.1
บางครั้ง	5	4.1
รวม	122	100

ส่วนการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อื่นๆ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 จดและไม่มีเพศสัมพันธ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่สอดใส่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 การหลังภายนอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 การตรวจเลือดก่อนมีเพศสัมพันธ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

4.3.3 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

การใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

- การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย ก่อนการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ไม่เคยเลย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 ตรวจทุกครั้ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 และตรวจบางครั้ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ตามลำดับ

- การสวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้า ในระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ไม่สวมเลย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 สวมทุกครั้ง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และสวมบางครั้ง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ตามลำดับ

- การทำความสะอาดร่างกาย โดยการล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ทำทุกครั้ง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 ไม่เคยเลย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และบางครั้ง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ตามลำดับ การทำความสะอาดร่างกาย

โดยการอาบน้ำก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ทำทุกครั้ง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8 บางครั้ง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และไม่เคยเลย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย ก่อนการมีเพศสัมพันธ์		
ไม่เคยเลย	82	67.2
ทุกครั้ง	26	21.3
บางครั้ง	14	11.5
รวม	122	100
การสวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้า ในระหว่างการมีเพศสัมพันธ์		
ไม่สวมเลย	75	61.5
สวมทุกครั้ง	24	19.7
สวมบางครั้ง	23	18.8
รวม	122	100

	จำนวน (n=122)	ร้อยละ
การทำความสะอาดร่างกาย ด้วยการล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์		
ทุกครั้ง	86	70.5
ไม่เคยเลย	19	15.6
บางครั้ง	17	13.9
รวม	122	100
การทำความสะอาดร่างกาย ด้วยการอาบน้ำ ก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์		
ทุกครั้ง	101	82.8
บางครั้ง	16	13.1
ไม่เคยเลย	5	4.1
รวม	122	100

ส่วนการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) พบว่าส่วนใหญ่ดูแลและไม่มีเพศสัมพันธ์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประจำ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ฉีดวัคซีนป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

4.4 ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการซื้อและการจัดส่งถุงยางอนามัย เช่น หาซื้อได้ยาก สินค้าหมด ราคาแพง จัดส่งช้า เป็นต้น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 มาตรการห้ามบุคคลเดินทางข้ามจังหวัด ห้ามมีการชุมนุมหรือรวมตัว ห้ามออกนอกเคหะสถานตั้งแต่เวลา 22.00 – 04.00 น. ทำให้ไม่ได้เดินทาง และซื้อหรือจัดหาถุงยางอนามัยได้จำกัด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 มาตรการลดการสัมผัสและเว้นระยะห่าง (Social distancing) ทำให้ไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือมีเพศสัมพันธ์น้อยลง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ความกังวลกลัวติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่กล้าไปสถานบริการ จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.3 จำนวนและปริมาณถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นที่ได้รับน้อยลงจากเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปกติ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นไม่สามารถให้บริการได้ด้วยตนเอง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอื่นๆ เช่น รายได้น้อยลง หาคู่นอนได้ยาก อายุในการไปซื้อถุงยางอนามัย เป็นต้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

	จำนวน (N=48)	ร้อยละ
ข้อจำกัดในการซื้อและการจัดส่งถุงยางอนามัย เช่น หาซื้อได้ยาก สินค้าหมด ราคาแพง จัดส่งล่าช้า เป็นต้น	12	25
มาตรการห้ามบุคคลเดินทางข้ามจังหวัด ห้ามมีการชุมนุมหรือรวมตัว ห้ามออกนอกเคหะสถานตั้งแต่เวลา 22.00 – 04.00 น. ทำให้ไม่ได้เดินทาง และซื้อหรือจัดหาถุงยางอนามัยได้จำกัด	10	20.8

	จำนวน (N=48)	ร้อยละ
มาตรการลดการสัมผัส และเว้นระยะห่าง (Social distancing) ทำให้ไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือมีเพศสัมพันธ์น้อยลง	9	18.8
ความกังวลกลัวติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่กล้าไปสถานบริการ	4	8.3
จำนวนและปริมาณถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นที่ได้รับน้อยลง จากเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปกติ	3	6.3
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ไม่สามารถให้บริการได้ด้วยตนเอง	3	6.3
อื่นๆ เช่น รายได้น้อยลง หาคู่จนได้ยาก อายในการไปซื้อ ถุงยางอนามัย เป็นต้น	7	14.5
รวม	122	100

4.5 ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการลงทะเบียนขอรับถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นผ่านระบบออนไลน์และมีการจัดส่งผ่านไปรษณีย์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ทำให้ช่องทางการเข้าถึงถุงยางอนามัยให้ง่าย และสะดวก เช่น เพิ่มสถานที่และจุดกระจายถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ และการกระจายผ่านแกนนำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 จัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในการจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายมาใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทห่างไกล จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 เพิ่มเติมรูปแบบของถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นฟรี เช่น ถุงยางอนามัยแบบบาง มีกลิ่น และสารหล่อลื่นแบบหลอด เป็นต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ควรพกถุงยางอนามัยติดตัวตลอดเวลา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 อื่นๆ เช่น ทำให้ถุงยางอนามัยราคาถูกลง ตรวจสอบเอกสารการรับวัคซีนก่อนให้บริการ แจก ATK พร้อมการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

	จำนวน (N=79)	ร้อยละ
มีการลงทะเบียนขอรับถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นผ่านระบบออนไลน์และมีการจัดส่งผ่านไปรษณีย์	20	25.3
ทำให้ช่องทางการเข้าถึงถุงยางอนามัยให้ง่าย และสะดวก เช่น เพิ่มสถานที่และจุดกระจายถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ และการกระจายผ่านแกนนำ	18	22.8
จัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในการจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายมาใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทห่างไกล	13	16.5

	จำนวน (N=79)	ร้อยละ
เพิ่มเติมรูปแบบของถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นฟรี เช่น ถุงยาง อนามัยแบบบาง มีกลิ่น และสารหล่อลื่นแบบหลอด เป็นต้น	8	10.1
ควรพกถุงยางอนามัยติดตัวตลอดเวลา	7	8.8
ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาด	3	3.8
อื่นๆ เช่น ทำให้ถุงยางอนามัยราคาถูกลง ตรวจสอบเอกสารการรับ วัคซีนก่อนให้บริการ แจก ATK พร้อมการตรวจหาการติดเชื้อ HIV เป็นต้น	10	12.7
รวม	122	100

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และเพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าสามารถเข้าถึงได้ใกล้เคียงกับช่วงภาวะปกติ

- การซื้อถุงยางอนามัยเองส่วนใหญ่จะซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ส่วนสารหล่อลื่นจะซื้อจากร้านขายยา
- การขอรับสนับสนุน (ฟรี) ในส่วนถุงยางอนามัยส่วนใหญ่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคประชาสังคมใกล้เคียงกัน ส่วนสารหล่อลื่นส่วนใหญ่ได้รับจากหน่วยงานภาคประชาสังคม

- รูปแบบการสนับสนุนส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ลงทะเบียนออนไลน์ และจัดส่งให้ถึงบ้าน และวิธีการจัดส่งเป็นการจัดส่งแบบพัสดุผ่านไปรษณีย์ หรือจุดนัดรับที่หน่วยบริการ หรือผ่านแกนนำในพื้นที่เพื่อลดการสัมผัส เป็นวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

5.1.2 พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่ามีความเปลี่ยนแปลง และไม่เปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกัน โดยในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง จะใช้การช่วยตัวเอง (Masturbation) มากที่สุด 36 แต่ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ จะพบว่ามีอาการลดลงจากภาวะปกติ

1) พฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่วนใหญ่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง และอุปกรณ์ป้องกันอื่นๆ คือ ถุงยางอนามัยสตรี (Female Condom) และการรับประทานยาป้องกันก่อนการสัมผัสเชื้อเอชไอวี (PrEP) ส่วนใหญ่ไม่ใช้เลยและไม่เคยเลย

2) พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่วนใหญ่มีการทำความสะอาดร่างกาย ด้วยการอาบน้ำ และการล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย และการสวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้า ในระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ไม่เคยเลยและไม่สวม

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) พบว่า มีข้อจำกัดในการซื้อและการจัดส่งถุงยางอนามัย เช่น หาซื้อได้ยาก สินค้าหมด ราคาแพง จัดส่งช้า เป็นต้น มาตรการควบคุมโรค ได้แก่ ห้ามบุคคลเดินทางข้ามจังหวัด ห้ามมีการชุมนุมหรือรวมตัว ห้ามออกนอกเคหสถานตั้งแต่เวลา 22.00 – 04.00 น. ทำให้ไม่ได้เดินทาง และซื้อหรือจัดหาถุงยางอนามัยได้จำกัด และมาตรการลดการสัมผัส และเว้นระยะห่าง

(Social distancing) ทำให้ไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือมีเพศสัมพันธ์น้อยลง รวมไปถึงความกังวลกลัวติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่กล้าไปสถานบริการ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.2.1 การเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า สามารถเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นได้ใกล้เคียงกันในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และสามารถเข้าถึงได้ ร้อยละ 61.48 เมื่อเทียบกับภาวะปกติ ซึ่งต่างจากการศึกษาของ Obasanjo Afolabi Bolarinwa (2564) ที่พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงถุงยางอนามัยและแหล่งที่มาของถุงยางอนามัยในช่วงการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของชาวแอฟริกาใต้เกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 22.4) ไม่สามารถเข้าถึงถุงยางอนามัยได้ โดยชาวแอฟริกาใต้ทุก ๆ 7 ใน 10 คน เลือกใช้ถุงยางอนามัยจากสาธารณะในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ⁽²¹⁾

- การซื้อด้วยตนเองจะซื้อถุงยางอนามัย ร้อยละ 86.95 และซื้อสารหล่อลื่น ร้อยละ 82.26 จากร้านสะดวกซื้อมากที่สุด รองลงมาซื้อถุงยางอนามัย ร้อยละ 28.99 และซื้อสารหล่อลื่น ร้อยละ 37.10 เป็นร้านขายยา สอดคล้องกับรายงานการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ⁽¹¹⁻¹³⁾ พบว่า แหล่งที่มาของถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด พบว่าในกลุ่ม MSW และ FSW ได้มาจากร้านสะดวกซื้อมากที่สุด ร้อยละ 38 และ 28.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 มาจากนักเรียนชายส่วนใหญ่พกถุงยางอนามัยติดตัว ร้อยละ 28.6 ร้อยละ 28.6 และร้อยละ 34.2 ตามลำดับ และรองลงมาคือซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 18.4 ร้อยละ 18.4 และ 18.0 ตามลำดับ ⁽¹⁴⁾

- วิธีการ/รูปแบบที่สะดวกต่อการรับบริการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า วิธีการจัดส่ง ที่เป็นการจัดส่งแบบพัสดุผ่านไปรษณีย์ หรือจุดนัดรับที่หน่วยบริการ หรือผ่านแกนนำในพื้นที่เพื่อลดการสัมผัส และรูปแบบการสนับสนุนให้ใช้เป็นช่องทางออนไลน์ เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชีวันนัท เลิศพิริยสุวัฒน์ และคณะ (2555) ที่พบว่า การเข้าถึงถุงยางอนามัยในช่วงภาวะอุทกภัยซึ่งเสนอให้มีจุดบริการถุงยางอนามัยหลายแห่งที่ประชาชนรับรู้และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งศึกษาในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินและมีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตแบบปกติ ⁽²⁵⁾

5.2.2 พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความเปลี่ยนแปลง และไม่เปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกัน ร้อยละ 56.56 และร้อยละ 43.44 ตามลำดับ ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของ Syovata Kimanthi และคณะ (2566) ที่พบว่าความชุกและความสัมพันธ์ของการใช้ถุงยางอนามัยครั้งล่าสุดที่มีเพศสัมพันธ์ช่วงก่อนและหลังมาตรการล็อกดาวน์ช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในกลุ่มเยาวชนหญิงและวัยรุ่นหญิงในภาคกลางและภาคตะวันตกของประเทศเคนยา พบว่าความชุกของการใช้ถุงยางอนามัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้าย ⁽²⁷⁾ และการศึกษาของ L. Dacosta และคณะ (2564) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในการใช้ถุงยางอนามัยของคนต่างเพศของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชาวออสเตรเลีย ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยผลการศึกษาพบว่า การใช้ถุงยางอนามัยลดลงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และการเปลี่ยนแปลงการใช้ถุงยางอนามัยไม่มีข้อบ่งชี้ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ถึงภัยคุกคามจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ⁽²⁸⁾

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) จากผลการศึกษาจะพบการเข้าถึงถุงยางอนามัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ไม่ต่างจากภาวะปกติ การเตรียมการวางแผนการดำเนินงานของระบบให้มีความครอบคลุมทั้งด้านอุปสงค์ อุปทาน และการบริหารจัดการ ให้มีความพร้อมในสถานการณ์ปกติ จึงมีความสำคัญ ซึ่งส่งผลให้ภาวะฉุกเฉินด้านโรคและภัยสุขภาพ ทำให้การดำเนินงานไม่กระทบต่อการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

2) รูปแบบการเข้าถึง และพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีของยุคสมัย และค่านิยมของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย การเข้าใจในกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ จึงมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานด้านการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งภาวะปกติและภาวะฉุกเฉินด้านโรคและภัยสุขภาพอื่นๆ

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัย และการศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การให้เครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายในการใช้ถุงยางอนามัยในทุกระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับเขต และระดับจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย ทั้งความร่วมมือบุคลากร และทรัพยากร จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืน

2) ควรสนับสนุนและขับเคลื่อนให้เพิ่มรูปแบบและช่องทางที่หลากหลายที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ในการสนับสนุนถุงยางอนามัย เช่น การลงทะเบียนรับถุงยางผ่านระบบออนไลน์ และมีการจัดส่งทางไปรษณีย์ หรือการสนับสนุนผ่านแกนนำ ทำให้ประชาชนพึงพอใจ อันจะส่งผลต่อการใช้ถุงยางอนามัยป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพิ่มขึ้น

อ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137, ตอนพิเศษ 48 ง (ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563).
2. พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. ข้อกำหนดออกความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137, ตอนพิเศษ 69 ง (ลงวันที่ 25 มีนาคม 2563).
3. คณะทำงานคาดประมาณสถานการณ์เอชไอวี/เอดส์ประเทศไทย, Thailand Spectrum-AEM [อินเทอร์เน็ต]. 2565. คาดประมาณผู้ติดเชื้อเอชไอวี. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://hivhub.ddc.moph.go.th/epidemic.php>.
4. กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. สถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 5 โรค [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: http://aidsboe.moph.go.th/aids_system/index.php?link=stis.
5. สำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4884 (พ.ศ. 2559) ออกความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถุงยางอนามัยชายจากน้ำยางธรรมชาติ - คุณลักษณะที่ต้องการ และวิธีทดสอบ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถุงยางอนามัยชายจากน้ำยางธรรมชาติ - คุณลักษณะที่ต้องการและวิธีทดสอบ กำหนดมาตรฐาน มอก.625-2559 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 291 ง (ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2559). เข้าถึงได้จาก: <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/2093836.pdf>
6. กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ถุงยางอนามัย พ.ศ. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนพิเศษ 147 ง (ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2556). เข้าถึงได้จาก: <https://dmsic.moph.go.th/dmsic/admin/files/userfiles/files/Condom.pdf>
7. สำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. แนวทางการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการและส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์ในระดับท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2551.
8. World Health Organization.WHO. Male Latex Condom: Specification, Prequalification and Guidelines for Procurement [internet]. 2013 [cited 2022 Sep 10]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241599900>.
9. World Health Organization.WHO. HIV/AIDS [internet]. 2018 [cited 2022 Sep 10]. Available from: <http://www.who.int/hiv/amds/condoms/en/>.
10. WHO, UNFPA, FHI360. Use and procurement of additional lubricants for male and female condoms: WHO/UNFPA/FHI360 – Advisory note [internet]. 2012 [cited 2023 Nov 25]. Available from: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/76580/WHO_RHR_12.33_eng.pdf;sequence=1

11. สุเปีย จันทรมณี, ไพโรจน์ จันทรมณี. รายงานการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มสาวประเภทสอง ปี พ.ศ. 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: <http://aidsboe.moph.go.th/app/bookup/uploads/2021-04-2836116740.pdf>.
12. สุเปีย จันทรมณี, ไพโรจน์ จันทรมณี. รายงานการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มพนักงานบริการชาย ปี พ.ศ. 2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: <http://aidsboe.moph.go.th/app/bookup/uploads/2021-04-2836116740.pdf>.
13. สุเปีย จันทรมณี, ไพโรจน์ จันทรมณี. รายงานการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ปี พ.ศ.2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: <http://aidsboe.moph.go.th/app/bookup/uploads/2021-04-2836116740.pdf>.
14. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. รายงานการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีกลุ่มนักเรียน ประเทศไทย ปี พ.ศ.2562 [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก : <http://aidsboe.moph.go.th/app/bookup/uploads/2022-03-021979275365.pdf>.
15. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 [อินเทอร์เน็ต]. เข้าถึง. 2554 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://dictionary.orst.go.th/>.
16. Jesse C. Ribot, Nancy Lee Peluso. A theory of access [internet]. 2003 [cited 2022 Sep 10]. Available from: <https://experts.illinois.edu/en/publications/a-theory-of-access>.
17. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 [อินเทอร์เน็ต]. พฤติกรรม. 2554 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://dictionary.orst.go.th/>.
18. สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. การประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพของประชาชน ปี 2565. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เอส.ออฟเซ็ท กราฟฟิค ดีไซน์; 2565.
19. กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการตรวจรักษาและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประเทศไทย ปี 2564/2565. พิมพ์ครั้งที่ 1. [ม.ป.ท.]: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์; 2565.
20. กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. ยุทธศาสตร์ด้านถุงยางอนามัยแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2573 ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติเอดส์ พ.ศ. 2560 - 2573. พิมพ์ครั้งที่ 1. สมุทรสาคร: บริษัท บอร์น ทู ปี พับลิชซิ่ง จำกัด; 2563.
21. Obasanjo Afolabi Bolarinwa, Factors associated with access to condoms and sources of condoms during the COVID-19 pandemic in South Africa [internet]. 2021 [cited 2023 Nov 25]. Available from: <https://archpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13690-021-00701-5>.
22. ประรณนา มินเสน. ตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการส่งออกถุงยางอนามัยของประเทศไทยช่วงสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิทยาศาสตร์ประยุกต์ [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2566]; 21(1): <https://www.thaiscience.info/Journals/Article/JASC/10995399.pdf>.

23. ชีวพันธ์ เลิศพิริยสุวัฒน์, สมบัติ แทนประเสริฐสุข, นุชนารถ แก้วดำเกิง, วินิตา ชวนางกูร. การเข้าถึง ฤงยางอนามัยผ่านเครื่องจำหน่ายฤงยางอนามัยแบบหยอดเหรียญ ในประเทศไทย. วารสารควบคุมโรค [อินเทอร์เน็ต]. เม.ย. - มิ.ย. 2551 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 34(2): 132-144. เข้าถึงได้จาก: <http://irem.ddc.moph.go.th/content/detail/193>.
24. ทวีทรัพย์ ศิริประภาศิริ, วิภาดา มหรัตน์วิโรจน์. การพัฒนาแผนกลยุทธ์ฤงยางอนามัยรอบด้าน. วารสาร ควบคุมโรค [อินเทอร์เน็ต]. เม.ย. - มิ.ย. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 41(2), 162–169. เข้าถึง ได้จาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/DCJ/article/view/153884>.
25. ชีวพันธ์ เลิศพิริยสุวัฒน์, ยุพิน ชินสงวนเกียรติ, วิภาดา มหรัตน์วิโรจน์, ฉวีวรรณ คล้ายนาค, อัมพร ศรีสำรวล, ศิริพร ไฝสุข, และคณ. ผลกระทบจากอุทกภัยที่มีต่อพนักงานบริการหญิงและบริการด้านการ ป้องกันโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. วารสารควบคุมโรค [อินเทอร์เน็ต]. เม.ย. - มิ.ย. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 38(2): 109-120. เข้าถึงได้จาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/DCJ/article/view/155105>.
26. ทัดขวัญ มธุรชน, รวมพร คงกำเนิด, วัลลภา บุญรอด, สายฝน เอกวางกูร, รัชดาภรณ์ ใจอ้าย, ปิยนันท์ ลิ้มเรืองรอง, และคณ. รายงานการวิจัยการศึกษาสถานการณ์เสี่ยงของการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมการ ปกป้องสุขภาพทางเพศและการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพทางเพศของเยาวชน. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 41(2), 162–169. เข้าถึงได้จาก: <http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/7916>
27. Syovata Kimanthi, Maricianah Onono, George Otieno, Ruanne V Barnabas, Betty Njoroge, Ouma Congo และคณ. Prevalence and correlates of condom use at last sexual intercourse pre- and post-COVID-19 lockdown among adolescent girls and young women in central and western Kenya [internet]. 2023 [cited 2023 Nov 25]. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37715676/>
28. L. Dacosta, R.T. Pinkus, J. Morandini and I. Dar-Nimrod, Condom use during COVID-19: Findings from an Australian sample of heterosexual young adults [internet]. 2021 [cited 2023 Nov 25]. Available from: <https://ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8049377/>
29. ชัยชาญ บั้วผัน. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ฤงยางอนามัยของกลุ่มชายรักชายในเขตกรุงเทพมหานคร. [อินเทอร์เน็ต][ปริญญาโทปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:91634
30. ชัยวัฒน์ ยูมิตร, เมธีรัตน์ มั่นวงศ์. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ของนักศึกษาชายที่มี เพศสัมพันธ์กับชาย. วารสารการแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี [อินเทอร์เน็ต]. ม.ค. - เม.ย. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 4(1): 67-77. เข้าถึงได้จาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jmpubu/article/view/247425>
31. พจนา หันจางสิทธิ์, กาญจนา เทียนลาย. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการใช้ฤงยางอนามัยของวัยรุ่น. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล [อินเทอร์เน็ต]. ก.ย. - ธ.ค. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2565]; 44(3): 272-284. เข้าถึงได้จาก: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/jph/article/view/4914>

ภาคผนวก

**แบบสำรวจการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น
ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**

.....

คำอธิบาย : แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนำไปใช้เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการโรคและภัยสุขภาพ และการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

- ชาย หญิง อื่น ๆ

2. ท่านคือประชากรกลุ่มใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เยาวชน (อายุ 12 - 24 ปี)
 หญิงข้ามเพศ (Transgender : TG)
 ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men who have sex with men : MSM)
 พนักงานบริการหญิง (Female Sex Worker : FSW)
 พนักงานบริการชาย (Male Sex Worker : MSW)
 พนักงานบริการหญิงข้ามเพศ (Transgender Sex Worker : TGSW)
 ผู้ใช้ยาเสพติดด้วยวิธีฉีด (People who inject drug : PWID)
 ผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เปิดเผยสถานะ
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. อายุ

- น้อยกว่า 15 ปี 15 – 24 ปี 25 – 35 ปี
 36 – 60 ปี 60 ปีขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/
 ปวช.

- อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่นๆ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001 – 15,000 บาท
 15,001 – 20,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท มากกว่า 25,000 บาท

6. อาชีพ

- เกษตรกร รับจ้างทั่วไป นักเรียน / นักศึกษา
 ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัทเอกชน รัฐบาล / รัฐวิสาหกิจ
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 การใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ท่านได้รับ
ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น จาก
 - ซื้อด้วยตนเอง
 - ได้รับการสนับสนุน (ฟรี)
 - ได้รับจากทั้ง 2 วิธีข้างต้น
- 1.1 กรณีซื้อด้วยตนเอง ท่านซื้อจาก
 - ร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน
 - ร้านสะดวกซื้อ
 - ร้านขายยา
 - ห้างสรรพสินค้า
 - อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- 1.2 ราคาเฉลี่ยของถุงยางอนามัย และสารหล่อลื่น ที่ซื้อ (ราคาต่อกล่อง หรือต่อชิ้น)
(โปรดระบุ).....
- 1.3 จำนวนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นที่ท่านจัดหาได้ เพียงพอต่อการใช้หรือไม่
 - เพียงพอ เพราะ (โปรดระบุ).....
 - ไม่เพียงพอ เพราะ (โปรดระบุ)
- 1.4 กรณีที่ท่านได้รับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น (ฟรี)
 - แหล่งที่มาของถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ที่ท่านได้รับสนับสนุน (ฟรี)
 - หน่วยงานของรัฐ (โปรดระบุ).....
 - หน่วยงานภาคเอกชน (โปรดระบุ).....
 - หน่วยงานภาคประชาสังคม (NGO) (โปรดระบุ).....
 - วิธีการที่ท่านได้รับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น
 - การเข้าไปขอรับที่หน่วยงาน
 - ได้รับจากกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ
 - อื่นๆ (โปรดระบุ).....
 - ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นที่ท่านได้รับสนับสนุน (ฟรี) เพียงพอต่อการใช้หรือไม่
 - ถุงยางอนามัย
 - เพียงพอ เพราะเหตุใด (โปรดระบุ).....
 - ไม่เพียงพอ เพราะเหตุใด (โปรดระบุ).....
 - สารหล่อลื่น
 - เพียงพอ เพราะเหตุใด (โปรดระบุ).....
 - ไม่เพียงพอ เพราะเหตุใด (โปรดระบุ).....
2. ท่านคิดว่าในช่วงการแพร่ระบาดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19) วิธีการ/รูปแบบที่สะดวกต่อการรับการสนับสนุนถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น คือ
 - รูปแบบ/วิธีการ คือ.....
 - เพราะเหตุใด (โปรดระบุ)
3. เปรียบเทียบการเข้าถึงถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และช่วงสถานการณ์ปกติ ท่านสามารถเข้าถึงถุงยางอนามัย
และสารหล่อลื่น
 - เข้าถึงได้ง่ายกว่า เนื่องจาก.....
 - เข้าถึงได้ยากกว่า เนื่องจาก.....
 - เข้าถึงได้เหมือนเดิม เนื่องจาก.....

4. ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (โปรดระบุ).....
-
-
5. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้การมีเพศสัมพันธ์ของท่านเปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์ปกติหรือไม่
- เปลี่ยนแปลง ไม่เปลี่ยนแปลง
- กรณีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง ท่านมีพฤติกรรมอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- มีเพศสัมพันธ์แบบไม่สัมผัส เช่น ผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อทางเพศต่างๆ
- ช่วยตัวเอง (Masturbation)
- มีเพศสัมพันธ์โดยใช้ปาก (Oral Sex)
- ใช้เวลาในการมีเพศสัมพันธ์แต่ละครั้งน้อยลง
- อื่นๆ (โปรดระบุ)
6. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ของท่านไปจากสถานการณ์ปกติหรือไม่
- ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ 3 การใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1. การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
- 1.1 การใช้ถุงยางอนามัย (Condom)
- ใช้ทุกครั้ง ใช้บางครั้ง ไม่ใช้เลย
- 1.2 การใช้ถุงอนามัยสตรี (Female Condom)
- ใช้ทุกครั้ง ใช้บางครั้ง ไม่ใช้เลย
- 1.3 การรับประทานยาป้องกันก่อนการสัมผัสเชื้อเอชไอวี (PrEP)
- ทุกครั้ง บางครั้ง ไม่เคยเลย
- 1.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
2. การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
- 2.1 การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย ก่อนการมีเพศสัมพันธ์
- ทุกครั้ง บางครั้ง ไม่เลย
- 2.2 การสวมหน้ากากอนามัย/หน้ากากผ้า ในระหว่างการมีเพศสัมพันธ์
- สวมทุกครั้ง สวมบางครั้ง ไม่สวมเลย
- 2.3 การทำความสะอาดร่างกาย ก่อนและหลังการมีเพศสัมพันธ์
- การล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์
- ทุกครั้ง บางครั้ง ไม่เลย
- การอาบน้ำ
- ทุกครั้ง บางครั้ง ไม่เลย
- 2.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่นจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (โปรดระบุ).....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค